

אחזקת יונקים במרוצת השנים

אוסף התמונות המובא כאן אינו מתכוון להיות ממצה את הנושא, אך הוא נותן מושג כלשהו על הבעיות וחיפוש הפתרונות הנאותים, כפי שנמצאו במשקים שונים ובתקופות שונות. כבשנה (עצמון). הנה הקטע:

החל מ־1932 אנו מגדלים את העגלות בדיר, שאין מחממים אותו בחורף, ולעתים, בימים קרים, הטמפרטורה בדיר העגלות יורדת עד 15 מעלות מתחת לאפס. גם הפרות הממליטות נמצאות ברפת קרה, ויש שבשעת המלטה יגיע הקור ל־6 מעלות מתחת לאפס. את הרך הנולד אנו מכסים בשמיכה חמה רגילה. אין מכסים את הראש, את הרגלים ואת הבטן. וכך אנו מכניסים אותו לתוך תא מיוחד שבדיר הקר של העגלות. בתא זה הוא נשאר במשך 2½–3 חודשים. התא עומד על רגלים, שגבהן 20 ס"מ. מדותיו של התא: מטר אחד גבהו, 1,5 מטר רחבו, 1,75 מטר ארכו; רצפתו עשויה לוחות עץ וריוח ביניהם להגרת השתן. הרצפה מרופדת קש בעובי 25–30 ס"מ, בשכבת—עשרת הימים הראשונים מחליפים רק את שכבתו העליונה של הריפוד, כשהקור בחוץ חזק מאוד מעלים על התא תקרת קש. ב־1940, כשהקור בחוץ הגיע ל־49 מעלות מתחת לאפס, לא היתה הטמפרטורה בדיר למטה מ־15 מעלות. ההפרש הגדול שבין החוץ והפנים מסתבר בזה, שאותה שעה נמצאו בדיר 30 ראש, וברובם בני 2–3 חודשים.

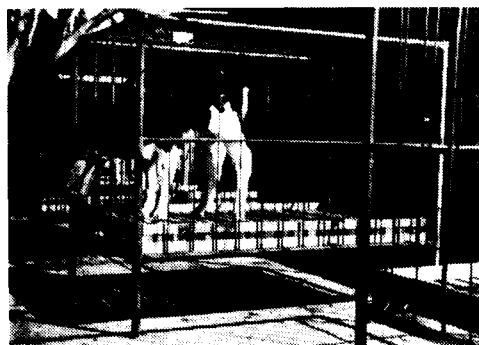
רק פעם אחת במשך 9 שנים אירע ונקפאו קצות אוניה של עגלה אחת. כסות העגלות נעשית צפופה ושערם מתארך. השמיכה החמה, המכסה את הולד בימיו הראשונים, משמשת אמצעי טוב לחיזוקו ומסייעת בידו להתרגל למוג האויר הקר. העיקר שבקור — העדר תנאים נוחים להתפתחותם של חידקי המחלות השונות. ועוד יתרון לדיר הקר — העדר תנודות תכופות מחום לקור ומקור לחום. הטמפרטורה בפנים הדיר היא תמיד למטה מאפס, אף על פי שבחוץ חלו שינויים; והאויר בפנים תמיד יבש וצח, מה שאין כן בדיר המוסק; במשך שעות אחדות יכולה לעתים הטמפרטורה לרדת מ־10–12 מעלות חום אל טמפרטורה שמתחת לאפס, ואויר הדיר נעשה רווי אדים, ולבסוף מופיע טחב, שעלול להשפיע רע על בריאות העגלות.

מתוך נסיונו בעבודתנו אנו ומתוך הסתכלות בעבודתם של אחרים באנו לכלל דעה שלא הקור, השורר בבנין, גורם למחלות שבהצטננות, אלא התנודות החזקות שבטמפרטורה, הסחב ואדי האמוניאק, שבהם ספוג האויר. הזנה טובה וטיפול מתאים במזג אויר קר מחסנים את גופה של העגלה בפני מחלות. כך נפטרנו לחלוטין מדלקת הפרקים וממקרי מות בעונת החורף. נוסף לכך עלתה במידה ניכרת פוריות עבודתן של המטפלות בדיר העגלות הזה ואנו מקמצים את הוצאות ההסקה שהיו מגיעות ל־40–50 אלף רובל לשנה.

יש לוקוף את הצלחתנו לזכות קביעותן והתמדתן של המטפלות בעגלות, שהן כולן ותיקות במשק. למשל, המרכזות קורניב עובדות במשק עשר שנים ומטפלות בעגלות 7 שנים. ידיעותיהם המושלמות בטיפול ובהזנה העגלות מעודדים את שאר העובדים, ולא בכדי הם גאים בעדר האלוטות שטפחו.

כלוב מוגבה קטן במבנה מיוחד (עין הנצי"ב).

כלוב מוגבה 1.3×1.0 (גניגר).

כלובים מוגבהים עם רצפת פצמים במבנה פתוח למחצה במושב (אביגדור).

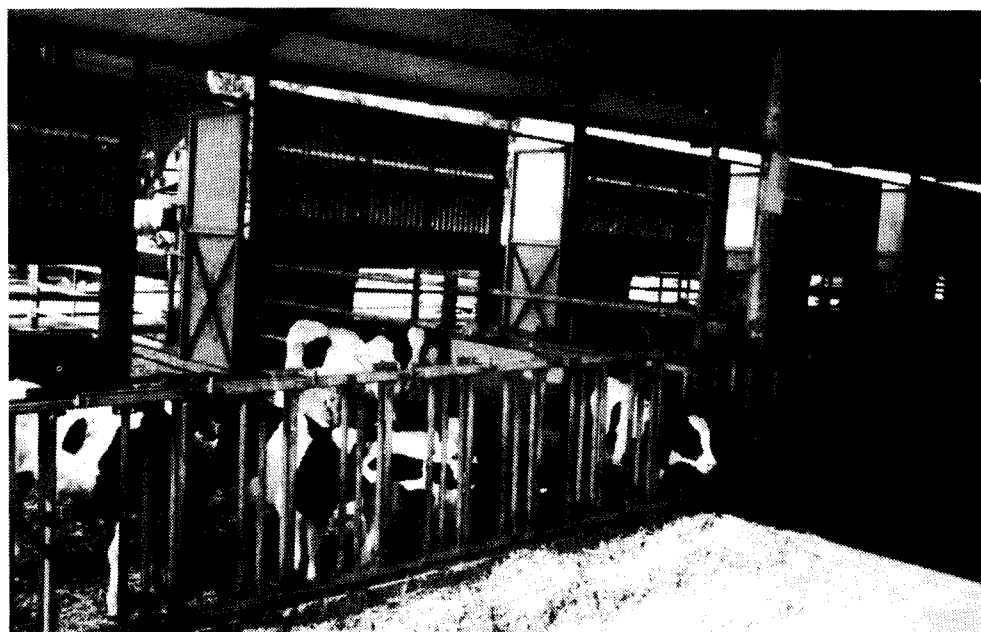
אמנם, לאחר האילתורים הראשונים הגענו לבניית כלובים גדולים (1.3×1.0 מ'). ברוב המקומות העמידו את הכלובים על משטח בטון כדי להקל על הניקוי, יש ועמדו בתוך מבנה ישן ואחר-כך גם בסככות/מבנים שהוקמו במיוחד לשם כך. בדרך כלל נהגו להחזיק את היונקים בכלובים רק עד אחר השבוע הראשון לחייהם, מועד קיבוצם בקבוצות גיל עד סוף הגמילה בתאים על גבי רפד או אף על גבי מפצמות. אך היו גם שהחזיקו את היונקים בכלובים צרים (0.8×0.5 או 1.0×0.5 מ') עד הגמילה בגיל 5–6 שבועות. יש הנשבעים על כלובים מזרמים עם רצפת שלבים ויש המעדיפים תשתית מרופדת.

"ארמונות" ליונקים, בכל מבנה 4 עד 6 מקומות עד הגמילה (רמת יוחנן).

כלובים מוגבהים עם רצפת פצמים במבנה מיוחד הניתן לסגירה בחורף (רמת יוחנן).

המשך גידול היונקים עד אחרי הגמילה בקבוצות ע"ג רפד במבנה הניתן לסגירה בחורף (רמת יוחנן).

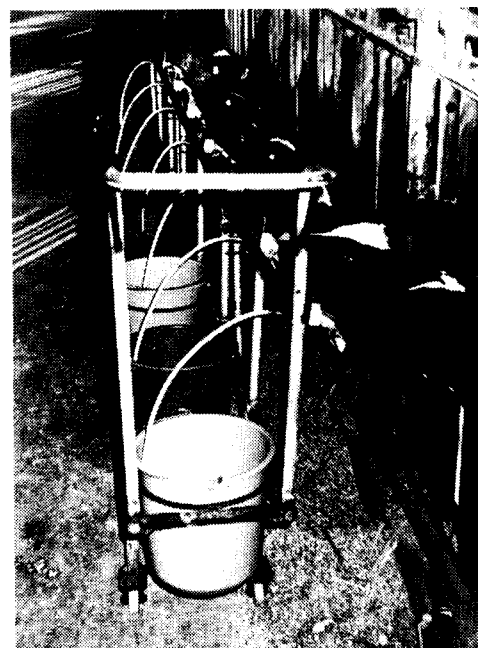
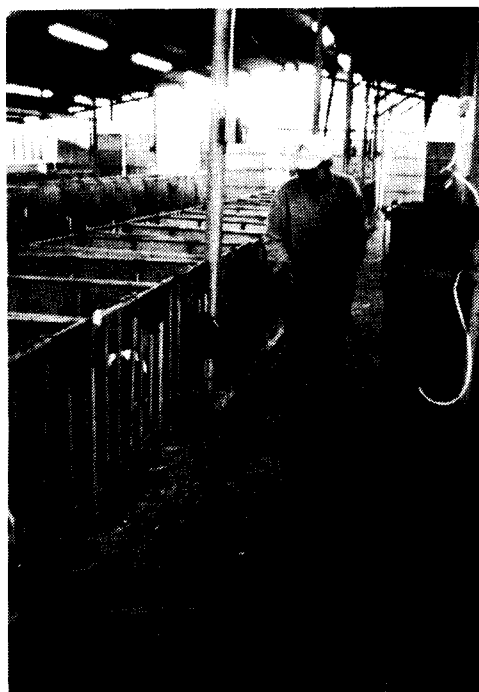
כלובים מרופדים בקש שהועמדו בצל עצים. שים לב ללוחות המשמשים גגון צל ככל שהשמש "נודדת" וכאשר משנים את מיקום הכלובים. (ניר עוז).

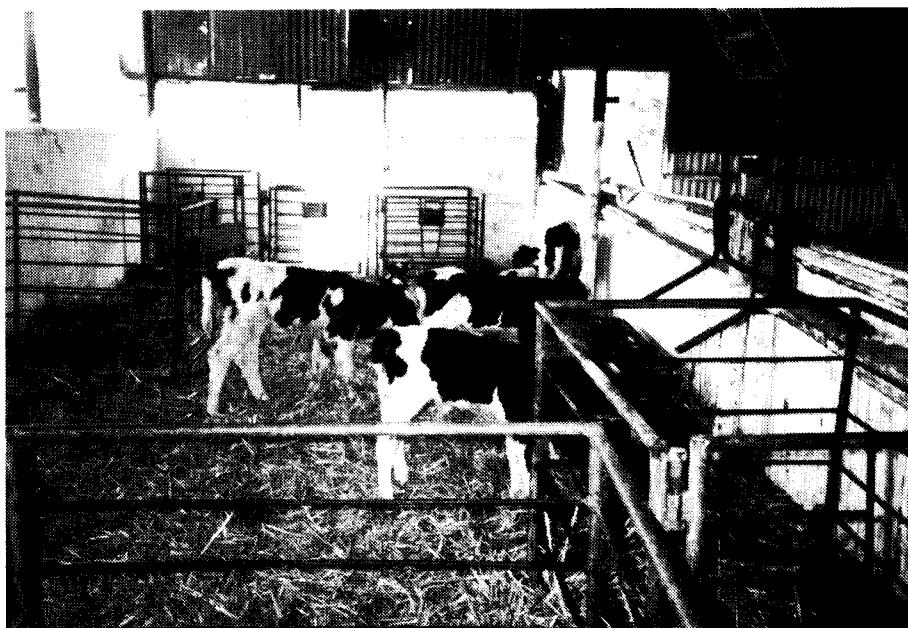
קבוצת יונקים ע"ג רצפת פצמייעץ, בתוך מבנה מיוחד ובו איזורי וחימום בבקרה אוטומטית ברפת הגדולה (יפעת).

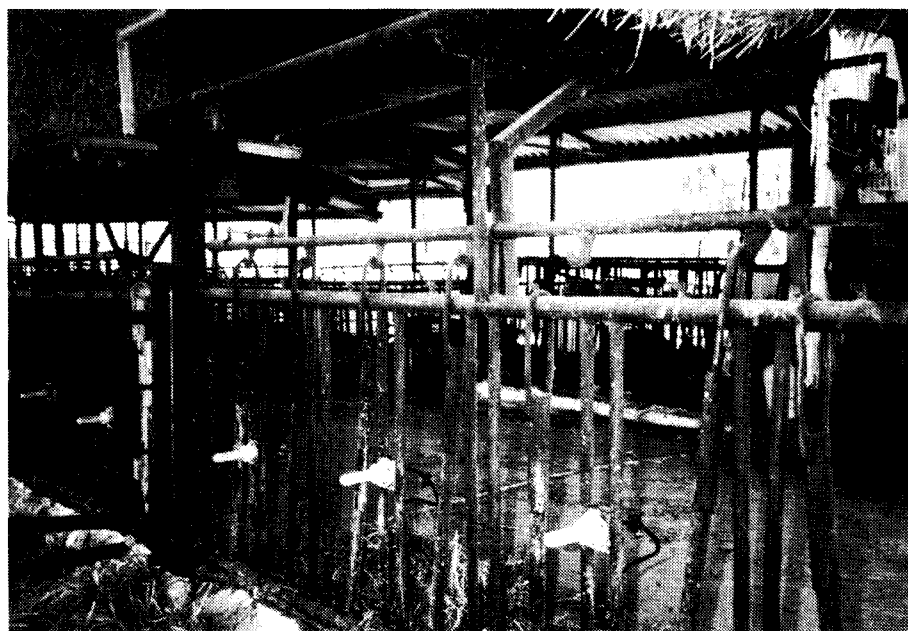
תאים פרטניים מרופדים עבור יונקים עד הגמילה
ברפת הגדולה (גבעת חיים מ').

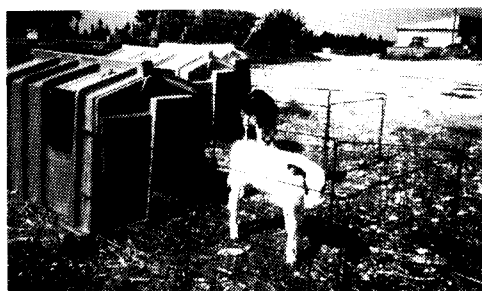
אחזקת יונקים בתאים קבוצתיים והגמעתם בדליים
עם פטמה (הזורע).

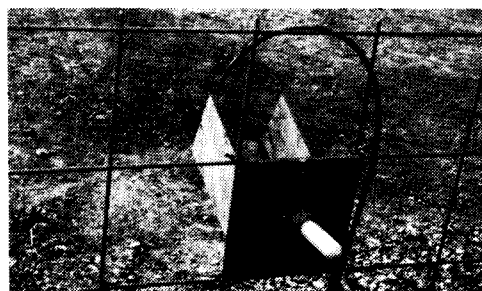
החדר המאולתר לקליטת הרכים הנולדים, בד"כ חופשיים בימיהם הראשונים (עין חרוד, מ').

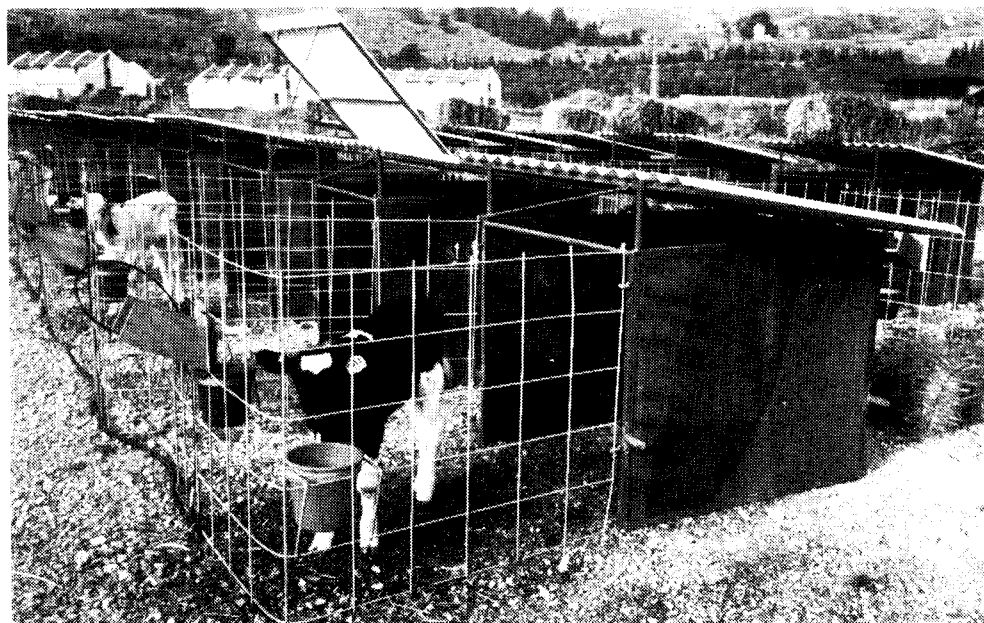
והמשך גידול היונקים בסככת רפד עם מתקן הגמעה בפטמות (עין חרוד מ').

מלונה קלת משקל מפלסטיק; שים לב לחלון ולאפשרות הפתיחה לאיוורור המלונה בעתות צורך (עין השופט).

הרכבה פשוטה ויעילה של מתקן ההנקה (חפציבה).

מלונה ליונקים עד הגמילה, מצוידת במתקן להנקה, בתוך מערך יונקים הניתן להעברה בקלות ממקום למקום (חפציבה).

ואת המלונות למיניהן כבר הזכרנו? יש מאולתרות ויש "אמריקאיות", יש בנויות מעץ, מתכת או פלסטיק – וכל שילוב אפשרי ביניהם. יש הגמעה בדליים פתוחים ויש בדליים עם פטמות גומי ליניקה, יש הגמעה במינקת אלקטרונית ויש הנקה קיבוצית באמצעות צנרת+פטמות המוזנת על ידי משאבה. יש המינקים פעמיים ביממה ויש המאפשרים יניקה חופשית במשך כל היום.

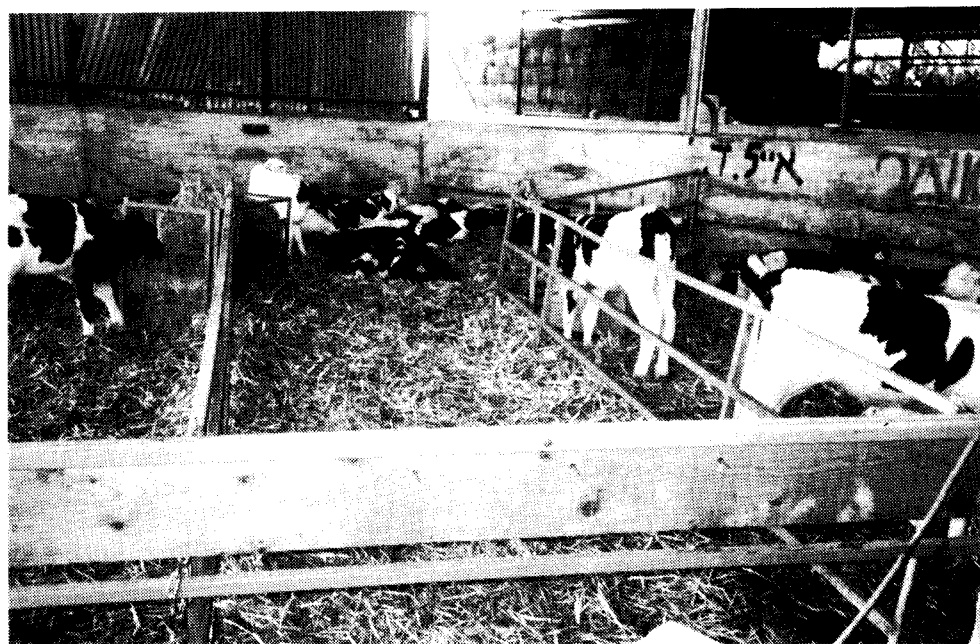
מסתבר שגודעת חשיבות רבה גם לאופן בו מעמידים את הכלובים והמלונות. יתכן מאוד, שטרם מיצינו את כל הידוע היום בעולם בגידול יונקים בפרט, ובקר בכלל, ככל שזה נוגע להתנהגות הבהמות והמרקם החברתי של העדר.

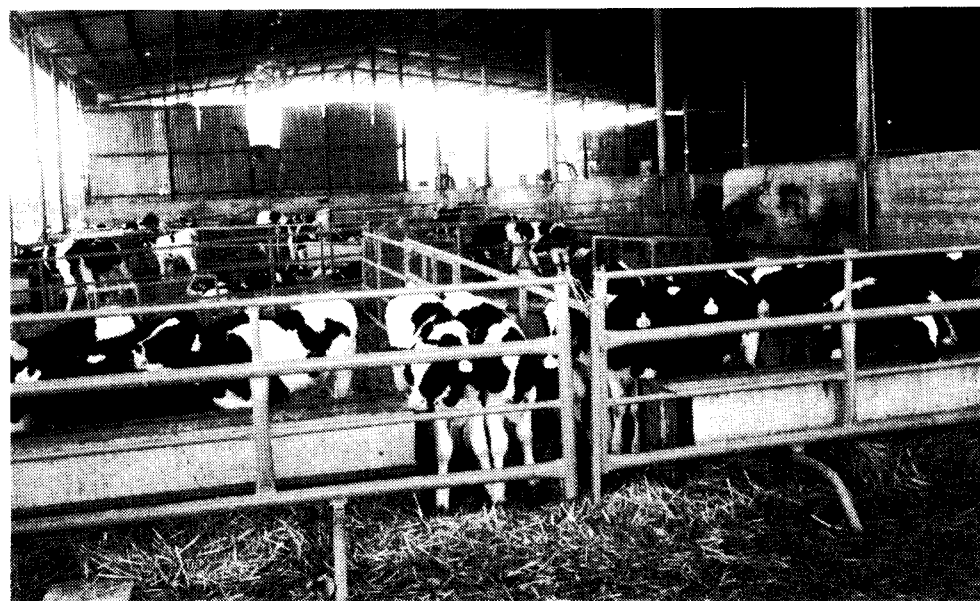
מערך מלונות ניידות, מרופדות בשבב'יען, נסורת, קש וכדומה (עין השופט).

מערך מלונות לאחזקת יונקים עד אחר הגמילה ברפת הגדולה. המלונות גדולות מאד וזקוקות לשטח מפולס שיש בו שיפועים מתאימים לניקוז יעיל (גבת).

מכלאת היונקים בדגניה א', שם כמו בכל עמק הירדן נוהגים עונת המלטות. לכן מספר היונקים רב מאד במשך עונה קצרה. בדגניה א' נוהגים להחזיק היונקים הנולדים בשבוע הראשון בכלובים קטנים ואחר כך במכלאות לפי קבוצות גיל, שם מאפשרים להם לינוק תחליף חלב (לא חמוץ) פעמיים ביממה, תחת השגחה. עד כה התוצאות מצויינות (צולם בסוף נובמבר 1988).

מערך המלוונות במשק ממשלתי גדול במזרח הונגריה. כאן מצליחים יפה לגדל היונקים עד אחר הגמילה, אפילו בחודשי החורף הקרים – עד 20 מ"צ מתחת לאפס.

בכל שיטות החזקה ובכל משטרי ההגמעה של יונקים אפשר למצוא משקים שהצליחו יותר וכאלה שהצליחו פחות ואף נכשלו. הרבה מאד תלוי בגורם האנושי, ביכולת המקצועית ובעירנותם של האחראיים לוולדות הרכים. לא פעם הוכח, שלא דוקא העובד החזק והמהיר ואף לא "המשוגע לנקיון" הוא המצליח ביותר. רבים המקרים בהם דוקא הגישה העדינה והרגש האממי הביאו לידי ההצלחה בתנאי המשק הנתונים. מכל מקום דוקא משום כך, ברפת הגדולה נודעת חשיבות מכרעת למערך יונקים נח לתפעול וקל להשגחה, על מנת לנצל את יכולתם של אותם רפתנים/יות המעטים בכל משק, אשר ניחוונו ברגישות הנחוצה לגידול יונקים.

התמונות צולמו על ידי בזמנים שונים ובמקומות שונים, באופן מקרי לגמרי וללא כוונה מוקדמת להמליץ על שיטה זו או אחרת. **מרדכי מלען**

מלונה "קלאסית" בנויה עץ, עם גגון "מודרני" עשוי אסבסט, מרופדת בקש ברפת גדולה.

השואב לסילוק תערובת ישנה

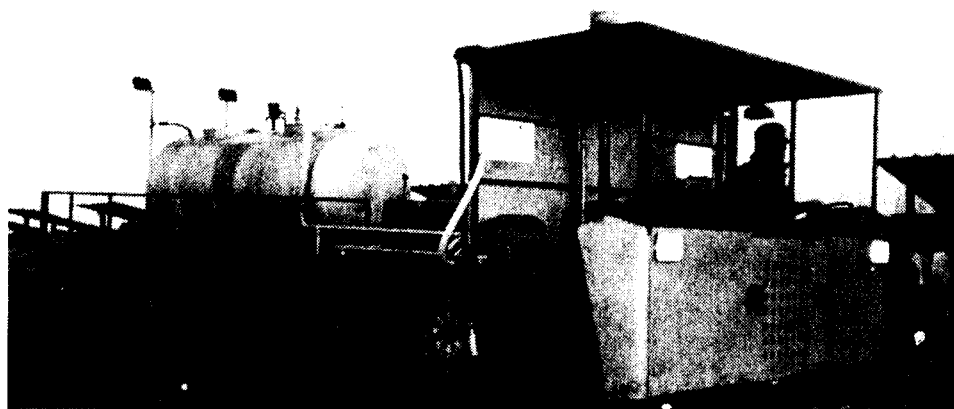
לאחרונה סייר ד"ר יצחק רמר בקליפורניה ובין היתר ביקר בחווה בבעלות משפחות זונפלד. אבי המשפחה הגיע מהולנד אחרי מלחמת העולם השנייה והקים חווה שכבר הגיעה ל-3,000 חולבות. מתוך חוברת הסברה נביא כאן תירגום הפרק העוסק בגידול יונקים.

"להגמיע ולהאביס יונקים - אפשר גם בשיבה". (ראה הרכב שנבנה במיוחד לשם כך). אחרי שהיונקים הנולדים שהו במחיצת אמהותיהם במשך יממה מעבירים אותם למלונות הפרטניות. במלונות אלה מזינים יותר מ-900 יונקים פעמיים ביום. כל אחד מקבל כשני ליטרים **תחליף חלב עתיר חלבון** ובנוסף 500-700 גרם תערובת התחל בכל ארוחה. באמצעות רכב מיוחד בעל הנעה הידרוסטטית שעליו מותקן מיכל ל-1,200 ליטר חלב מספיק צוות של (?) עובדים להאכיל מספר רב של יונקים תוך שעה אחת בלבד.

כי הפרות ממליטות בסביבה נקיה ובתנאים תברואתיים מעולים. מיד אחר הלידה טובלים את טבור הוולדות ומבטיחים, שכל יונק יקבל כמות מספקת של קולוסטרום. משתמשים בכמוסות סולפמטזין נגד שלשול ודלקת ריאות. תמותת הוולדות השנתית נעה בין 4-5%, בעוד בממוצע חודשים מסויימים מגיעים אף ל-1.5%.

התערובת תמיד טריה. על מנת לגרום לאכילה מוגברת החל מגיל צעיר, תוך הבטחת תנאים בריאותיים משופרים ליונקים, מחליפים את התערובת הישנה במנה טריה. לצורך זה בנו מכונה דמויית שואב אבק גדול, נגררת על ידי טרקטור.

השימוש בתרופות מוגבל למינימום ההכרחי,

רכב ההגמעה

עת להגמיע...

...ועת לנקות ולחטא

